MARIA FERRIS PALOP

Maria Ferris Palop va nàixer a Alaquàs l'any 1920. Filla major de Vicent Ferris Forment de *cal Conillo* i de Maria Palop Medina de *ca Libro*.

Des de molt menuda va demostrar la seua afecció a cosir més que anar a escola. Així doncs, una tia seua, germana de son pare, la tia Rosario, li va dir "mira xiqueta podies anar al castell a aprendre a cosir a ca Teresa *la Castellera"* ja que sa tia tenia molta amistat.

D'aquesta manera només va prendre la comunió es va posar a anar a cosir a ca Teresa *la Castellera*. Quan ja anava tres o quatre anys, li va dir que li anava a pagar a pesseta el dia. Teresa s'anava apuntant en una llibreta: dilluns, dimarts ... fins el divendres que era el dia que li pagava.

Primer, la feina que feia era sobrefilar, quan tenia un tros li ho ensenyava i si no li agradava ho desfeia. Després, ja feia voreta, sobretot de llaços. Feia el mateix, quan tenia un tros li ho ensenyava i si no li agradava deia: "ah no, el punt massa llarg" i li tocava desfer-ho. S'aprenia fent i desfent. Quan la bata estava repuntada, li la donava per a sobrefilar i per a fer la vora de baix. Per a fer la vora es marcaven amb un cartronet la mida, doblaven la vora i tornaven a marcar-se la mida amb un altre cartronet. Era molt exigent, no volia que es vera el punt i li deia: "la puntada de cantó, que no es veja el punt".

En aquell temps també hi anava; Maria, *la Torres*, que era major i que repuntava; Conxeta, *la Camises,* que era d'Aldaia i feia la mateixa feina que Maria, *la Conilleta*; Maria, *la de la casa Redona*, que anava sols de vesprada i no li pagaven; també anava Maria, *la Biroja,* que era molt graciosa.

Va arribar el temps en què Teresa anava a casar-se i sa tia Rosario li va dir: "Maria et convé traure't el títol de modista". Així que, una altra tia seua també germana de son pare, la tia Maria, li va buscar una Acadèmia en València que es deia El Rápido. El director n'era el senyor Tomás Amador Duarte. Es va comprar el mètode escrit per aquest senyor i on anaven tots el patrons que havia de fer per traure's el títol de modista.

L'acadèmia estava situada al carrer de Russafa i anava tots els dies de la setmana, de dilluns a divendres. Se n'anava de bon matí en el tramvia que la deixava a les Torres de Quart, d'allí caminava fins el carrer Russafa. Quan arribava l'hora de dinar, les altres alumnes que vivien a València se n'anaven a casa a dinar i ella es menjava l'entrepà que duia, allí mateix, tota sola. En acabar de dinar es llavava les mans i tornava a continuar el treball fins les sis o les set de la vesprada. Açò ho va fer durant tres o quatre mesos fins que va realitzar tots els patrons del mètode. Quan va acabar, hi havia dues possibilitats enviar els treballs i que li donaren el títol, la qual cosa costava diners, o no demanar-lo. Com que per aquella època no hi havien molts diners i els títols no tenien la importància que tenen avui en dia ho van deixar córrer i s'en va a anar a casa sense demanar el títol.

Només acabar en l'acadèmia, es va posar a cosir en casa per a la gent del poble. Ella pensa que per a ser bona modista el que primer s'ha d'aprendre és a cosir, que és el que ella va fer a ca Teresa, *la castellera*, i després a tallar. Quan anava en el tramvia o en l'autobús es fixava en el *pegue* de les mànegues, en com encaraven els colls, en els detalls de les peces de roba que duia la gent. Qualsevol situació era bona per aprendre i millorar el seu ofici.

La gent treballava i anaven a sa casa quan eixen de treballar i li deien: "talla'm una bata"; "talla'm un davantal"; "talla'm una falda" ... i s'ho feien elles mateixa a casa o es quedaven i per les vesprades s'ho feien a poc a poc. De tant en tant, comprava figurins i la gent es triava el model que els agradava per fer-se els vestits.

El primer vestit de núvia que va fer fou el de Francisqueta, *la Botona*.

CLASSES DE TELES

Teles d'estiu

Viscosa, vitxí, crespó, gasa, popelí, brillantina, muaré, xarmelina i retorta.

-Viscosa s'emprava per a faldes, bruses i vestits.

-Vitxí per a baberos i faldes.

-Crespó per a bates de vestir.

-Gasa per a bates de vestir.

-Popelí per a bruses de diari.

-Brillantina per a bolcades, roba de cuna, baberets i batetes de xiquets i xiquetes menuts.

-Muaré per a vestits de basquinya.

-Xarmelina per a bates de vestir.

-Falletina és una tela pareguda al mooré però llisa i s'utilitzava per a bates de vestir.

-Brocada per a bates de vestir.

Teles d'hivern

Llana, vellut, panilla, gabardina, panyete, xeviot, franel·la.

El període de més feina era per a la Puríssima: abrics, vestits. A les festes del poble bates de més o menys vestir. A les comunions bates. El dia d'abans es passaven tota la nit cosint sense gitar-se per poder acabar la feina.

LA DOT

Quan es casaven es feien el vestit de núvia, el camisó, la bata, el batí, camises i pantalons de baix. Es solien fer un segon vestit si era hivern i una bata si era estiu. També de vegades es feien una falda i una brusa.

També es feien roba blanca:

- Tres o quatre davantals de color.
- Davantals blancs per anar al forn, per a cosir i un altre per a quan venia la comadrona en el moment del part.
- Dos dotzenes de tovalles blanques i de color.
- Una dotzena de torcamans.
- Una dotzena de llençols de matrimoni de baix.
- Una dotzena de llençols de matrimoni de dalt.
- Una dotzena de llençols de llitet d'u entre dalt i baix.
- Coixineres de tela de batista a ratlles on es brodaven les inicials.
- Sis agarradorets per a la cuina.
- Cobre-calaixos que consistia en una tela blanca i un fil de randa al voltant que es col·locava als calaixos, quan ja estaven guardats els llençols, per evitar que els entrara la pols.

LA VIDA DE RELACIÓ

Encara que la seua vida ha estat marcada pel seu ofici, la resta del temps quan era joveneta, de setze o disset anys, era anar els diumenges de vesprada a l'estació d'Aldaia a passejar-se fins que es feia de nit. Allí es trobaven amb els xics i els miraven i anaven entre elles parlant del que els agradaven.

Quan anava a cosir a ca Teresa, *la Castellera*, ja la buscava el que després seria el seu nuvi i més tard el seu marit. Li deien Pepe de *ca Parroja*. Ell vivia a la plaça dels caçadors i estudiava per aquella època. Només veure-la que girava el carrer de Sant Miquel li eixia al davant i li preguntava ¿on vas? I ella li responia al castell. Sa mare, moltes vegades, eixia a buscar-la perquè no volia que isquera amb aquest xic ja que ella considerava que encara era jove per a una relació seriosa.

Es va casar als 24 anys i va tindre un fill, el major, i dues filles. Es llevaven uns tres anys d'un a l'altre. Va seguir cosint i criant els seus fills fins que es va jubilar. Ara, en aquests moments, com que li agrada tant cosir, encara ho fa per a casa, pels seus nets i netes.

Lola Cosme Ferris, la seua neboda.